

СЕКЦІЯ 7 ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

УДК 316.42.001.76 (477)

Більська О.В.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки і управління національним господарством
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара*

СОЦІАЛЬНІ ІННОВАЦІЇ І ПАРАСОЦІАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЇХ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ В ПРАКТИЦІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

У статті розкриваються проблеми соціального інноваування з відтворення стану їх теоретичного опрацювання та встановлено деструктивні моменти в практиці їх впровадження. Основний зміст дослідження полягає в обґрунтуванні концепції «соціальних інновацій» у глибокому зв'язку зі змістом результату функціонування соціальної держави, яким, на погляд автора, виступає соціальність. Репрезентується спроба відтворення асоціальних аспектів задіяння соціальних стандартів і соціальних гарантій в практику планування і оцінки соціального поступу суспільства впродовж 2000-2012 рр.

Ключові слова: соціальні інновації, природа, підходи, концепція, практика впровадження, деструктиви, наслідки, перспективи.

Бильская О.В. СОЦИАЛЬНЫЕ ИННОВАЦИИ И ПАРАСОЦИАЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ИХ ФОРМИРОВАНИЯ И ИСПОЛЬЗОВАНИЯ В ПРАКТИКЕ СОЦИАЛИЗАЦИИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ

В статье раскрываются проблемы социального инновирования с отражением состояния их теоретического осмысления и определены деструктивные моменты в практике их внедрения. Основное содержание исследования состоит в обосновании концепции «социальных инноваций» в глубокой связи с содержанием результата функционирования социального государства, каким, на взгляд автора, выступает социальность. Представлена попытка воспроизведения асоциальных аспектов задействования социальных стандартов и социальных гарантий в практику планирования и оценки социального продвижения общества в 2000-2012 гг.

Ключевые слова: социальные инновации, природа, подходы, концепция, практика внедрения, деструкции, последствия, перспективы

Bil'skaya O.V. SOCIAL INNOVATION AND PARASOLS TECHNOLOGIES OF THEIR FORMATION AND USE IN THE PRACTICE OF SOCIALIZATION OF THE NATIONAL ECONOMY

The article reveals the problems of social innovation to play their theoretical treatment and installed destructive moments in the practice of their implementation. The main content of the study is the Foundation of the concept of «social innovations» in a deep connection with the contents of the functioning of the social state, which, in the opinion of the author, is sociality. It seems attempt to play the anti-social aspects of the application of social standards and guarantees in practice the planning and evaluation of social progress of society within 2000-2012.

Key words: social innovation, nature, the approach, the concept, the practice of implementation of destructive, consequences and prospects.

Постановка проблеми. Україна вже майже двадцять три роки поспіль здійснює комплекс масштабних трансформаційних перетворень щодо реструктурування економіки та створення інституційних підвалин для результативних дій держави по узгодженню різнополярних інтересів суб'єктів економіки і забезпеченню тим самим соціальності в соціумі. Зорієнтованість на домінування соціальних аспектів розвитку над економічними відтворилася з 1996 р. в конституційному закріпленні в нашій країні моделі соціальної держави. За тією теоретичною базою, яка була напрацьована з часу введення в науковий обіг концепції соціальної держави та практики її розбудови рядом розвинених країн основною функцією такої моделі держави вбачалося досягнення суспільної справедливості на фундації зведення соціальної нерівності до прийняттого за цивілізаційними мірками рівня. Щоб виключити питання відносно наявності чи відсутності суттєвої нерівності у доходах громадян у колишньому СРСР, потрібно акцентувати увагу на тому, що воно залишалося поза увагою дослідників. Між тим на час проголошення незалеж-

ності України в деяких європейських країнах максимальні розміри диференціації середньодушового рівня заробітних плат оцінювалися співвідношенням 1 : (5÷7), «...а реальні розриви між крайніми доходними групами в СРСР суттєво його перевищували» [1, с. 320]. Радянське керівництво чинило опір розкриттю цього факту. З переходом на рейки ринкового господарювання й усуненням держави від виконання соціальних функцій у ряді сфер соціалізації ситуацію потрібно було утримати хоча б незмінною. Проте уникнути розриву між конституційно закріпленим статусом української держави та втіленням на її теренах цивілізаційних норм соціального буття в повсякденне життя не вдалося. Тому проблематика конвертації наявних ресурсів і можливостей у джерела забезпечення соціальної динаміки стала практично ключовою в забезпеченні соціальної ходи в національному просторі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження питань щодо забезпечення соціальної зорієнтованості у розвитку в принципі не було новим в науковій практиці. У його витоках стояли такі за-

рубіжні вчені, як Л. фон Штейн, Р. Гільфердінг, А. Сміт, І. Міль, В. Гільденбранд, В. Рошер, К. Маркс. В різні часи до них зверталися також І. Геллрейт, Н. Менк'ю, Л. Ерхард, В. Ойкен, В. Рьопке, А. Мюллера-Армак, Й. Шумпетер та інші. Соціальна компонента розвитку на етапі принципово іншого її сприйняття розглядалася і російськими вченими, зокрема, Л. Абалкіним, О. Бузгаліним, Т. Заславською, В. Іноземцевим, С. Шаталіним, Т. Юр'євою та ін.

Становлення ринкової економіки в Україні з відкочуванням від позитивів усупільнення до джерел активності індивідуалізації вимагало опрацювання як західного досвіду соціалізації, так і врахування особливостей формалізації транзитивних процесів національної економіки. В руслі цих проблем були розроблені теоретичні основи соціалізації [2], методологія формування її потенціалу [3], організаційно-економічні підвалини реалізації соціалізаційних заходів в умовах звуження кола надання державою суспільних послуг [4; 5] та інші напрацювання такими вченими, як О. Амоша, В. Беседін, Д. Богиня, А. Гальчинський, В. Геєць, А. Гриценко, С. Дорогунцов, Б. Кваснюк, Е. Лібанова, І. Лукінов, О. Новікова, В. Тарасевич, Л. Тимошенко та ін. щодо забезпечення нагальних потреб соціального поступу. Разом з тим, незважаючи на наявність вагомої теоретичної спадщини, реалії соціального реформатування економіки вказують на прояви деструкцій в розподілі результату виробництва, проявів бідності, неповному задоволенні потреб і порушенні тим самим нормального ходу відтворення працездатності. Необхідність посилення соціальної орієнтації в Україні змушує шукати нові інструменти забезпечення цивілізаційного розвитку. За такого імперативу особливу значимість набуває переорієнтація вітчизняної економіки на інноваційну модель розвитку. В цьому контексті одним із драйверів забезпечення суспільної динаміки справедливо називають соціальні інновації.

Постановка завдання. До наукових розвідок в напрямку соціального інновування активно підключилися вчені різних галузей науки. Але концепції останніх, які сформувалися в сучасний період, мають достатній спектр теоретичних і методологічних розбіжностей. Як наслідок прийняті до реалізації на різних рівнях програми соціального інновування урешті-решт виявляються неспроможними за закладеними у них потенціями впливу адекватно реагувати на допущені деструктивні аспекти в забезпеченні соціальної динаміки. Ці реалії свідчать на користь того, що питання реалізації державою свого соціального призначення через соціальні інновації є наскільки організаційно складними, що деякі з них потребують наукового упорядкування в контексті змістовного наповнення та технології здійснення. Керуючись нагальними вимогами посилення соціальної компоненти в забезпеченні суспільної динаміки нами в межах даної статті було поставлено завдання визначитися з сутністю «соціальних інновацій» та розкрити асоціальні аспекти впровадження їх в практику програмування соціально-економічного розвитку в умовах перехідної економіки з ринковим механізмом забезпечення активності на національних теренах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Тривалий час людство в продукуванні інновацій та здійсненні інноваційних процесів орієнтувалося виключно на техніко-технологічне сприйняття їх сутності. А оскільки в процесі ринкових трансформацій соціальні цінності закономірно перебрали на себе регулятивну функцію, спектр інновацій суттєво розширився.

У цьому контексті історичний дискурс дозволяє започаткувати позицію, за якою потреба в інноваціях соціального характеру постала наприкінці XIX – початку XX ст. у зв'язку з необхідністю порозуміння необхідності та методології запровадження нових форм мотивації і стимулювання трудової діяльності, подолання психологічного супротиву людей техніко-технологічним нововведенням в капіталістичному виробництві. Ці спроби спочатку поодинокі щодо ступеню охоплення підприємств і може не настільки результативні спочатку поступово розгорталися і ставали більш зрозумілими з позицій їх економічної ефективності. У XX ст. в умовах вже різних економічних систем продовжилися активні пошуки соціально доцільного інновування суспільного розвитку. У XXI столітті людство стало свідком висунення нових ідей, принципів і механізмів їх реалізації, які сприяли створенню якісно різних станів соціальної взаємодії на рівні соціальних інститутів та окремих індивідів. Згідно з концепціями соціально-економічного розвитку на кожному новому етапі суспільно-реформативних перетворень розширювалася сфера впливу інновацій на соціальне життя.

Треба підкреслити, що в останні роки термін «соціальні інновації» міцно ввійшов у обіг не тільки в зарубіжній, а й у вітчизняній літературі. Саме по собі поняття «соціальні інновації» звичайно є словосполученням категорій «соціальний» і «інновація». За підходами, які стали аксіоматичними слово «соціальний» походить від латинського *socialis* і сприймається як «спільний, суспільний» [6, с. 751]. Згідно з останнім тлумачним словниковим виданням, «інновація» ідентифікується з нововведенням або комплексом заходів, спрямованих на їх впровадження [7, с. 498]. На перший погляд, поєднання понять «соціальний» та «інновація» сприймається досить легко без будь-яких запитань. Проте об'єктивна реальність виокремлює категорію «соціальні інновації» не настільки однозначно, а в множині або в широкому спектрі теоретичних образів і формул, які мають як спільні риси, так і достатньо суперечностей.

Проведений нами огляд визначень поняття «соціальні інновації» дозволив встановити, що на сьогодні склалися три наукові школи щодо підходу до тлумачення їх сутності. За одним з них вони ідентифікуються з нововведеннями виключно в соціальній сфері [8, с. 384; 9, с. 14; 10, с. 208], за другим – зі змінами способу та рівня життя в цілому [11, с. 3-4; 12, с. 38; 13; 14, с. 20], а за третім – зі звичайними діями організаційного характеру по забезпеченню соціальних змін [15, с. 160; 16, с. 94; 17].

Наявність тлумачної розбіжності, запропонованих до використання в науково-практичній діяльності формул соціальних інновацій, безумовно, викликає дискусію. Перш за все сфера впровадження соціальних інновацій не може обмежуватися суто соціальною інфраструктурою, а має розповсюджуватися і на виробничий і інші сектори економіки в силу прив'язки до умов і оплати праці, мотиваційних аспектів тощо. Важко погодитися і з тим, що «соціальні інновації» є простим реорганізаційним заходом. Мабуть, досить неконкретною постає і їх векторна спрямованість на абстрактну зміну рівня життя. Розбіжність у сприйнятті змісту «соціальних інновацій» виступає свідченням складності цієї категорії, негативи непорозуміння змісту якої ми ще не усвідомили. Якщо бути об'єктивним, то наявність різнотлумачень соціальних інновацій віднаходить пояснення у облишенні поза увагою особливостей логіки і змісту трансформаційних перетворень відповідно національної концепції

розбудови соціальної держави. Кожна з країн, що проводить конструктивну, інноваційну соціалізацію економіки формує і реалізує соціальну політику за власною схемою і в економічно можливих межах з чітким вирішенням складу і структури компонентів, що забезпечують соціальність. При цьому соціальність постає зовсім не в якості заходів по підтримці громадян неспроможних до самозабезпечення в силу об'єктивних причин, а в «іпостасі» як процесу, так і результату зменшення неприйнятної асиметрії у доходному та майновому стані громадян країни. У зв'язку з тим, що відомі формули «соціальних інновацій» не є ідентичними моделі соціальної держави, функцією якої є формування і зміни соціальності в прийнятному напрямку, концептуально наукову категорію «соціальні інновації», слід тлумачити як відносини між суб'єктами економіки з приводу проектування і впровадження нововведень у різні сфери національної економіки, які потенційно спроможні змінити на краще відповідно цивілізаційним стандартам соціальність у суспільстві. Подібний більш конкретизований і адаптований концепт соціальних інновацій до української реальності вимагає відповідної трансформації політичної, економічної та соціальної систем країни і об'єктивно зумовлює необхідність формування сучасної моделі управління суспільним розвитком. Але це зовсім не означає, що потрібно конструювати щось принципово відмінне від відомого і вже давно використовуваного у практиці соціально зорієнтованих країн. Практика розвинених країн пропонує упорядковувати рух по щаблям соціальної драбини на базі соціальних стандартів та соціальних гарантій держави. В принципі на пострадянському просторі як соціальні стандарти, так і соціальні гарантії, і все, що пов'язано з їх встановленням та досягненням, сприймають у якості нововведень у соціальній сфері, які сприяють усуненню протиріч, що виникають в умовах неоднорідного і нестабільного соціального розвитку, тобто соціальних інновацій.

Проте у національному просторі саме у спектрі тлумачення приведених і похідних від них понять інституціями управління та технології встановлення їх величин, а також оперування змінами дістали прояв парасоціальні аспекти деструктивного плану, які гальмують суспільну динаміку. Для їх конкретної ідентифікації нами було встановлено реально складене у період економічного зростання співвідношення між середньодушовими доходами найбагатшого і найбіднішого прошарків населення, яке наведено у табл. 1.

Згідно з даними табл. 1, слідє висновок про посилення соціальної нерівності впродовж 2000-2012 рр. порівняно з вихідним станом на кінець 1990 р. щонайменше на два порядки. Якщо керуватися виключно діаметрально протилежними даними, то соціальна нерівність у 2000 р. зросла порівняно з 1990 р. у 38 разів, а за станом на кінець 2012 р. – у 72 рази.

За подібної динаміки логічно виникає питання щодо регуляторних дій держави. Треба підкреслити, що з достатнім запізненням, а саме тільки в кінці першого десятиріччя незалежності України відбулися певні зрушення у інформаційному забезпеченні соціальної функції держави відповідно її Основного закону. Ми маємо на увазі прийняття закону щодо базового соціального стандарту для визначення основних державних соціальних гарантій (мінімальна заробітна плата, мінімальна пенсія, розміри соціальної допомоги, допомога сім'ям з дітьми, допомога по безробіттю та інші соціальні виплати) [19]. Мова йде про прожитковий мінімум. Не варто вступати в полеміку з приводу відповідності наповнення державного акту змістом його базових категорій. Проте словосполучення «соціальний стандарт» вже за етимологічним значенням, утримуваного в ньому слова «стандарт», не може ототожнюватися з соціальними показниками, оконтурюючими мінімальні рівні відтворення життєздатності людини, забезпечення, споживання чи надання послуг. Якщо навіть погодитися з існуванням подібного стандарту, то виникає питання щодо необхідності встановлення на його основі «верхньої планки стандарту доходів пересічного українця», до якої має поетапно рухатися країна. На жаль, подібної віхи до останнього часу не встановлено. В умовах відсутності загальної цілі щодо рівня середньодушових доходів та його етапних значень в ході соціальної конверсії економіки реформаторами було прийнято унікальну технологію забезпечення соціально-добробутного поступу, а саме програмування соціальних змін за середньомісячною заробітною платою. Саме на її базі формується бюджет країни, розробляються програми соціального розвитку, оцінюються дії органів управління загальнодержавного і місцевого рівня щодо зміни добробутних позицій населення. Як наслідок, презентація результатів соціальної ходи за середньомісячною заробітною платою не то, що дивує, а ставить будь-якого аналітика у тупик. Державна служба статистики України, керуючись у більшій мірі політичним, але аж ніяк не соціальним та економічним інтересом, при презента-

Таблиця 1

Динаміка співвідношення між середньодушовими доходами найбагатшого і найбіднішого прошарків населення України у 2000-2012 рр.

Показники	Рік												
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Середньомісячна заробітна плата (СМЗП), грн.	230	311	376	462	590	806	1041	1351	1806	1906	2239	2633	3026
Питома вага осіб, що отримують СМЗП і більше, %	Понад 240 грн -13,9%	Понад 300 грн -12,1%	Понад 360 грн - 9,9%	Понад 360 грн - 14,7%	Понад 420 грн -18,6%	Понад 720 грн -10,6%	Понад 720 грн -15,8%	Понад 840 грн -24%	Понад 1920 грн -6,1%	Понад 1920 грн -7,1%	Понад 1920 грн -12,4%	Понад 1920 грн -24,8%	Понад 3000 грн -8,4%
Модальне значення СМЗП, грн.	96,3	114,1	117,2	144,4	188,7	270,1	322,9	516,7	686	754,5	1015,7	1190,1	1386,2
Співвідношення між номінальною і модальною СМЗП, разів	2,39	2,73	3,21	3,20	3,13	2,98	3,22	2,61	2,63	2,53	2,20	2,21	2,18

Складено і розраховано автором за даними [18]

ції розподілу домогосподарств за рівнем середньодушових доходів включає дохід на рівні середньомісячної заробітної плати у діапазон «дев'ятого-десятого» децилів, але не «четвертого-п'ятого-шостого» [18]. В силу того, що середньомісячна заробітна плата при маніпулятивному інтервальному розподілі населення за доходами не займає відповідного їй в ньому за законами статистики місця нами було встановлено іншу статистичну характеристику, призначенням якої є відтворення найбільш часто повторюваного варіанта з доходами, а саме моду. Зміни співвідношення між номінальною і модальною середньомісячною заробітною платою найманих працівників в Україні у 2000-2012 рр. наведено у табл. 2. З табл. 2 з врахуванням штучного підлаштування статистичних характеристик випливає факт як мінімум потрібного перевищення номінальною середньомісячною заробітною платою її модального значення. Виходить, що планування добробутного поступу по зміні значення середньомісячної заробітної плати реально змінює доходи найбільш заможного прошарку населення. Подібна соціальна технологія забезпечення руху до середнього достатку немає нічого спільного з забезпеченням керованої соціальної динаміки і не зачіпає інтересів основної маси населення країни.

Для нівелювання цього деструктивного аспекту держава прийняла на себе зобов'язання щодо соціальної підтримки тих, хто ще або вже неспроможний до підтримання власної життєдіяльності. Лейтмотивом цієї концепції формування і підтримання соціальності сприймається масштабний вторинний

перерозподіл доходів через соціальні трансферти. За доступною статистикою при первинному розподілі результату виробництва частка держави коливається в межах 13,5% від ВВП, а після вторинного складає близько 32,0% [18]. Потреба в презентованому перерозподілі пояснюється доведенням питомої ваги соціальних допомог та інших поточних трансфертів у доходах населення майже до 40,0%. Але подібні зміни доходної частини бюджету та обсяг соціальних трансфертів більшою мірою засвідчують не про економічні й соціальні досягнення, а про те, що соціально-економічний механізм, який використовувався для забезпечення соціальної динаміки, розширює коло осіб, які потребують державного втручання, і посилює соціальну дезінтеграцію. Стало очевидним, що подальше виконання соціальної функції виключно державою без обмеження контингенту опікуваного нею населення, яке реально потребує суспільної підтримки, утримуватиме країну на нижчому щаблі соціально-економічного розвитку.

Є потреба звернути увагу на хибну практику визначення частки заможного населення країни на підставі норми, за якою такий добробутний стан мають особи з доходом удвічі більшим від прожиткового мінімуму [20, с. 84-85]. Результати подібного підходу до оцінки управлінських впливів на соціальну динаміку відтворені в табл. 3.

З порівнянь середньомісячного доходу на рівні заможності з номінальною середньомісячною заробітною платою найманих працівників слідує, що ті хто отримував в межах останньої і складала прошарок

Таблиця 2

Динаміка співвідношення між номінальною і модальною середньомісячною заробітною платою найманих працівників у 2000-2012 рр.

Показники	Рік												
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Середньомісячна заробітна плата (СМЗП), грн.	230	311	376	462	590	806	1041	1351	1806	1906	2239	2633	3026
Питома вага осіб, що отримують СМЗП і більше, %	Понад 240 грн -13,9%	Понад 300 грн -12,1%	Понад 360 грн - 9,9%	Понад 360 грн - 14,7%	Понад 420 грн -18,6%	Понад 720 грн -10,6%	Понад 720 грн -15,8%	Понад 840 грн -24%	Понад 1920 грн -6,1%	Понад 1920 грн -7,1%	Понад 1920 грн -12,4%	Понад 1920 грн -24,8%	Понад 3000 грн -8,4%
Модальне значення СМЗП, грн.	96,3	114,1	117,2	144,4	188,7	270,1	322,9	516,7	686	754,5	1015,7	1190,1	1386,2
Співвідношення між номінальною і модальною СМЗП, разів	2,39	2,73	3,21	3,20	3,13	2,98	3,22	2,61	2,63	2,53	2,20	2,21	2,18

Складено і розраховано автором за даними [18]

Таблиця 3

Виокремлення заможної частки населення і її порівняння з реально складеним рівнем доходів найманих працівників в Україні у 2000-2012 рр.

Показники	Рік												
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Середньомісячна заробітна плата (СМЗП), грн.	230	311	376	462	590	806	1041	1351	1806	1906	2239	2633	3026
Модальне значення СМЗП, грн.	96,3	114,1	117,2	144,4	188,7	270,1	322,9	516,7	686	754,5	1015,7	1190,1	1386,2
Прожитковий мінімум (ПМ) на кінець року, грн.	270,1	311,3	342,0	342,0	362,23	423,0	453,0	472,0	626,0	701,0	875,0	953,0	1095,0
Мінімальна місячна заробітна плата на кінець року, грн.	118,0	118,0	165,0	205,0	237,0	332,0	400,0	460,0	605,0	744,0	922,0	1004,0	1134,0
Середньомісячний дохід на рівні заможності (2,5 ПМ), грн.	675,3	778,3	855,0	855,0	905,6	1058,0	1058,0	1180,0	1565,0	1753,0	2188,0	2383,0	2738,0

Складено і розраховано автором за даними [18]

середнього класу країни. Реально ж це були все ті ж багаті люди. При цьому переважна частина населення мала дохід в межах гарантованого державою мінімального рівня місячної заробітної плати.

Презентацію парасоціальних інновацій можна було б продовжити, але і приведені засвідчують про асоціальність цільових установок інститутів і інституцій управління, які утримують соціальні позиції населення навіть не в стагнації, а в площині рецесії.

Є всі підстави стверджувати, що для забезпечення керованої, реальної динаміки до соціальних вершин за доходами слід терміново відійти від сповідуваної в Україні моделі стандартизації соціальних показників і задіяти принципово нові, більш адекватні соціальним імперативам і складеним умовам. Зокрема, таким варіантом можна було б вважати введення в практику планування коефіцієнта співвідношення між номінальною і модальною середньомісячною заробітною платою найманих працівників.

Висновки з проведеного дослідження. Отже проголошений в Україні ще на початку реформаційних заходів курс на розбудову соціальної держави об'єктивно зумовлює пошук нових інструментів та технологій забезпечення цивілізаційного розвитку. На наш погляд, в теорії соціального інновування нагромадилося забагато схоластики і абстрактних конструкцій, які орієнтують практику на повільні і, як правило, часткові зрушення в тих сферах економіки й суспільного життя, де є нагальна потреба в якісних і швидких радикальних змінах. Сферою концентрації зусиль наукової думки щодо соціальних інновацій має стати в найближчій перспективі досягнення узгодженості між виробництвом і споживанням. В основному йдеться не тільки й не стільки про створення нової системи соціальних стандартів та гарантій, а насамперед, про впровадження соціальних факторів забезпечення економічного зростання у систему мотивації поведінки суб'єктів господарювання і найманих працівників.

Також необхідно умовою реалізації на національних теренах концепції соціально орієнтованої ринкової економіки є, на наш погляд, залучення до соціальної місії і інших суб'єктів економіки. Мова йде про інститут соціальної відповідальності, змістом якого є усвідомлення суб'єктами економіки соціальної держави вагомості виконання своїх прямих обов'язків та здійснення соціальних дій щодо конститування соціальності в структурі цивілізаційного суспільного поступу. Практика дотримання принципів соціальної орієнтації надає всі підстави стверджувати, що усунути деструктивні соціальні негаразди з українськими особливостями може тільки держава, навіть за умови дотримання господарюючими суб'єктами вимог щодо соціальної відповідальності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Роговин В.З. Багатство и бедность или как регулировать дифференциацию / В.З. Роговин // Социальные ориентиры обновления: общество и человек; под ред. Т.И. Заславской. – М.: Политиздат, 1990. – 448 с.
2. Гришкін В.О. Соціалізація економіки України: теорія, методологія, перспективи: монографія / В.О. Гришкін. – Д.: Пороги, 2005. – 498 с.
3. Дєєва Н.М. Потенціал соціалізації і його регулювання в економіці: теорія, методологія, перспективи: монографія / Н.М. Дєєва. – Д.: АРТ-ПРЕС, 2006. – 444 с.
4. Галушка З.І. Соціалізація трансформаційної економіки: особливості, проблеми, пріоритети: монографія / З.І. Галушка. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2009. – 408 с.
5. Зайцев Ю.К. Соціалізація економіки України та системна трансформація суспільства: методологія і практика: монографія / Ю.К. Зайцев. – К.: КНЕУ, 2002. – 188 с.
6. Ожегов С.И. Словарь русского языка: 70 000 слов / Под ред. Н.Ю. Шведовой. – 23-е изд., испр. – М.: Русский язык, 1990. – 917 с.
7. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: Перун, 2005. – 1728 с.
8. Бабосов Е.М. Основные направления инновационного развития в социальной сфере Республики Беларусь / Е.М. Бабосов // Наука – инновационному развитию общества: материалы междунар. научно-практ. конференции, Минск, 22-23 января 2009 / редкол. М. Мясникович и др. – Минск: Белорусская наука, 2009. – С. 384-388.
9. Zaviřsek. D. Social Innovations. A New Paradigm in Central European Social Work / D. Zaviřsek. // Perspectives in Social Work. – 1995. – September – Vol. 1. – S. 145-148
10. Уставицкий С.А. Механизмы внедрения инноваций в социуме: сравнительный анализ / С.А. Уставицкий // Проблемы управления. – 2010. – № 3(36). – С. 208-210.
11. Федотова В.Г. Социальные инновации: макро- и микропотенци / В.Г.Федотова // Вопросы философии. – 2010. – № 10. – С. 3-16.
12. Антонюк Л.Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: монографія / Л.Л. Антонюк, А.М. Поручник., В.С. Савчук. – К.: КНЕУ, 2003. – 394 с.
13. Phills Jr. Rediscovering Social Innovation / Jr. Phills, K.Deiglmeier, D.Miller // Stanford Social Innovation Review – Fall 2008 [Електронний ресурс] – Режим доступу: // http://www.scireview.org/articles/entry/rediscovering_social_innovation.
14. Штомпка П. Социология социальных изменений / П. Штомпка; Пер. с англ. – М.: Аспект-Пресс, 1996. – 416 с.
15. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: навч. посіб. / Т.В. Майорова. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 376 с.
16. Бойко-Бойчук Л.В. Поняття «соціальна інновація»: типи визначень, приклади застосування / Л.В. Бойко-Бойчук // Наука і інновації. – 2009. – Т. 5. – № 5. – С. 94-99.
17. Летуновська Н.Є. Роль соціальних інновацій у діяльності вітчизняних підприємств / Н.Є. Летуновська [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/31164/1/letynovska.pdf>.
18. Державна служба статистики України [сайт]: статистична інформація. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
19. Про прожитковий мінімум: закон України № 966-ХІУ // Праця і соціальний захист населення. – 1999. – № 10. – С. 3-7.
20. Политика доходов и качество жизни населения / Под ред. Н.А. Горелова. – СПб.: Питер, 2003. – 653 с.